

AVRUPA BİRLİĞİ AİLE HUKUKU ve CEFL (Avrupa Birliği Aile Hukuku Komisyonu, Prensipleri, Amaçları ve Yapılan Çalışmalar)

Şükran ŞİPKA *

ÖZET

Eylül 2001'de uluslar arası bir grup akademisyen Avrupa Birliği Aile Hukuku Komisyonu'nu (CEFL) kurmuşlardır. Komisyon, herhangi bir organizasyona veya kuruma bağlı olmayan, tamamen bilimsel bir kuruluştur. CEFL'in temel amacı, Avrupa Aile Hukuku'nu uyumlaştırabilmek için, en uygun Avrupa Aile Hukuku Prensiplerini yaratmaktır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği Aile Hukuku Komisyonu, uyumlaştırma, prensipler, ebeveyn sorumlulukları, evlilik dışı birliktelikler, eşcinsel evliliği ve beraberliği

EU FAMILY LAW and CEFL (Commission on European Family Law, Its Aims and Works)

ABSTRACT

In September 2001 an international group of scholars established the commission on european family law (CEFL). This Commission is purely scientific initiative which is totally independent of any organization or institution. The CEFL's main objective is the creation of Principles of European Family Law which aim to establish the most suitable means for the harmonization of family law within Europe.

Keywords: Commission on European Family Law, harmonization, principles, parental responsibilities, cohabitation, same sex couples marriages,

* Doç. Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Eminönü – İstanbul.

GİRİŞ

İstanbul Ticaret Üniversitesi Uluslar Arası Ticaret Hukuku ve Avrupa Birliği Yüksek Lisans Programında, Ocak – Mayıs 2007 döneminde verdiğim ve öğrencim avukatlar tarafından ilgiyle seçilen “AB Evlilik Hukuk” adlı seçimlik dersim süresince, AB Aile Hukuku uyumlaştırma çalışmaları konusunda araştırmalar ve çalışmalar yaptık. Bu çalışmalar sırasında, Avrupa Aile Hukuku Komisyonu’nu da tanıma ve inceleme fırsatı buldum. Aşağıda geçmiş ve güncel faaliyetlerinden bahsedeceğim bu kuruluşun, Haziran ayının başında Norveç’te Oslo Üniversitesi’nde gerçekleştirilen 3. konferansına katıldım. Bu çalışma ile, söz konusu konferansın ve kuruluşun diğer çalışmalarının sonuçlarını Türk Hukukuna sunmak istedim.

I. CEFL ve KURULUŞ AMACI

A. CEFL nedir?

Uluslararası bir akademisyenler grubu tarafından Eylül 2001’de CEFL (AVRUPA AİLE HUKUKU KOMİSYONU) (COMMISSION ON EUROPEAN FAMILY LAW) kurulmuştur. (<http://www2.law.uu.nl/priv/cefl/>). Bu kuruluş tamamıyla bağımsız ve bilimsel bir kuruluştur. Kuruluşun temel projesi Avrupa Birliğinde uluslararası işbirliği ile, Avrupa Aile Hukuku Prensiplerini oluşturmaktır.

B. CEFL Teşkilatı: CEFL, organize komitesi ve uzman grubu adlarında iki gruptan oluşur.

Organizasyon komitesi üyeleri : Prof. Katharina Boele-Woelki-Hollanda, Prof. Frédérique Ferrand-France, Dr. Cristina González Beilfuss-Spain, Prof. Maarit Jäntherä-Jareborg-İsveç, Prof. Nigel Lowe-İngiltere, Prof. Dieter Martiny-Almanya, Prof. Walter Pintens-Belçika¹. Organizasyon Komitesi aynı zamanda Uzman Grubun da üyeleridir. CEFL, finansal yardımını AB’den, ulusal araştırma fonlarından ve üniversitelerden alır. Uzman Grup, Avrupa ülkelerinden ve AB dışından da İsviçre, Rusya ve Norveçli akademisyenlerden oluşur.

C. CEFL’in Amacı: Temel amacı, Avrupa Birliği’nde Aile Hukuku’nu uyumlaştıracak en uygun “Avrupa Aile Hukuku Prensipleri”ni yaratmaktır. Bununla birlikte, Avrupa özel hukukunun gelişimini sağlamak, Avrupa birliğinin Aile hukuku alanında tüm üye ülkelerin bütünleşmesini sağlamak ve nihayet, özellikle boşanma ve sonuçlarına ilişkin olarak, serbest dolaşım hakkından yararlanılarak, en uygun ülke kanunlarını seçmek suretiyle, kendi vatandaşına göre farklı sonuç elde etmeyi önlemektir².

¹ Woelki-Boele, Katharina, <http://www.utrechtlawreview.org/publish/articles/000012/article.pdf>

² Woelki-Boele, Katharina, <http://www.utrechtlawreview.org/publish/articles/000012/article.pdf>

D. CEFL'in çalışma alanları:

- Öncelikle boşanma ve nafaka hukuku,
- Ebeveyn sorumlulukları ve velayet³,
- Resmi nikah olmadan birlikte yaşama (Cohabitation)

E. Çalışma metodu:

- Aile hukukunda uyumlaştırmaya en uygun alanları belirleme
- Anket hazırlamak
- Teori ve özellikle pratiğe dayalı ulusal raporlar hazırlamak
- Mukayeseli hukuka ilişkin verileri toplamak ve yaymak
- Prensipleri tasarlamak (prensipler, ulusal raporları yazan uzman grupla tartışmalar neticesinde organizasyon komitesi tarafından hazırlanmaktadır) ve yayımlamak

II. BUGÜNE KADAR YAPILAN TOPLANTI VE ÇALIŞMALAR

Komisyon, bugüne kadar üç uluslararası konferans düzenlemiştir.

İlk ikisi Hollanda'da Utrecht Üniversitesinde gerçekleşen Konferanslardan 2002 yılında yapılanda konu başlığı; *“Avrupa’da Aile Hukukunun Uyumlaştırılması Ve Birleştirilmesinde Bakış Açıları.”* , 2004 konferansının konusu ise: *“Avrupa Aile Hukukunun Prensipleri. Boşanma, Nafaka ve Ebeveyn Sorumluluğu”* dur. (<http://www2.law.uu.nl/priv/cefl/>).

2007 yılının Haziran ayında ise bu konferansların üçüncüsü, *“Çağdaş Aile Hukukunun Avrupa Mücadelesi”* üst başlığıyla Oslo Üniversitesinde gerçekleştirilmiştir.

Benim de katıldığım CEFL'in bu son konferansında, 4 tema bulunmaktaydı. İlk tema AB Aile Hukuku'nun uyumlaştırılması ve özellikle Kuzey ülkelerinde uyumlaştırma çalışmaları ve ABD formlarının sunulması. İkinci tema, çocuk hakları ve ebeveynlerin çocuklarına karşı sorumlulukları, üçüncü tema , sınır ötesi aile meselelerindeki gelişmelerdi. Son tema ise ölüm ve birlikteliğin sona ermesinde evlilik dışı birlikte yaşayanların durumu idi.

Oslo Üniversitesi Özel Hukuk Bölümü'nde üç gün süren toplantıda, Avrupa Birliği'ne üye ülkelerden gelen akademisyenler Aile Hukuku'nun Güncel Sorunları'nı karşılaştırmalı olarak tartışma fırsatı buldular. Genç araştırmacılar da, katıldıkları “workshop”larda kendi çalışmalarını tanıtarak fikir alışverişinde bulunma şansını elde ettiler.

³ Woelki-Ferrand-Beilfuss-Jareborg-Lowe-Martiny-Pintens, **Principles of European Family Law Regarding Parental Responsibilities**, CEFL, Intersentia 16, Oxford 2007

CEFL'in bugüne kadarki çalışmaları sonucu, Aile Hukuku Prensipleri' belirlenerek, Avrupa'da bu alanda uyumlaşma *de facto* sağlanmaya çalışılmıştır.

CEFL'in benim de katıldığım üçüncü toplantısında uzmanlar özellikle, Türk toplumu ve Türk hukuku için şu anda çok uzak kavramlar olarak görünen, "resmi nikah olmadan birlikte yaşayan çiftler" ve "eşcinsel çiftlerin evliliği" konularını tartıştılar. Bu konularda farklı görüşlerde olan uzmanlar farklı bakış açıları ortaya koyarak, hararetli tartışmalar yaptılar.

Konuya muhafazakar yaklaşan Münih Üniversitesinden **Prof. Dr. Dagmar Coester-Waltjen**, evlilik kurumunun tarihi, geleneksel ve dinsel nedenlerden dolayı evlilik dışı ve eşcinsel birlikteliklerle aynı kefedeyi tartışılmayacağını, bu birlikteliklere "evlilik" adı verilmemesi gerektiğini, hukuki düzenlemelerde ayrı tutulmaları gerektiğini; bununla birlikte bu tür birlikteliklerin de farklı, özel hukuki düzenlemelerle koruma altına alınması gerektiği fikrinde olduğunu belirtmiştir.

Waltjen'in bu düşünceleri, salondaki akademisyenlerin çoğunluğunun tepkisiyle karşılaşmıştır. Özellikle İsveç, Hollanda, Norveç ve İspanyol akademisyenler bu muhafazakar tutumun modern toplumlarda artık savunulamaz olduğunu altını çizmişler ve bireysel hakların geleneksel toplum yapısına öncelikli olduğunu vurgulamışlardır.

İsveç – Uppsala Üniversitesinden **Prof. Dr. Maarit Jantera-Jareborg**, geleneksel bakış açısıyla veya tarihi ve dini sebeplerle modern hukukun şekillenemeyeceği ve ilerleyemeyeceğinin üstünde durarak, özellikle eşcinsel birlikteliklere "diğerleri" ayrımının yapılmasının "eşitlik" ilkesine aykırı olduğunu belirtmiştir.

Barcelona Üniversitesinden Prof. Dr. Cristina Beilfuss Gonzalez ise, bir zamanlar kadın haklarına ve evlilik dışı çocuğun durumuna ilişkin bakış açısının da farklı olduğunu, bu durum nasıl değiştiyse, aynı cinsten çiftlerin evliliğine de bakış açısının değişeceğini belirtmiştir⁴.

Toplantının diğer bir tartışılmalı konusu ise "evlilik dışı birlikte yaşamının hukuki düzenlemeye kavuşturulması" idi. İsveç - **Stockholm** Üniversitesinden **Dr. Göran Lind**, bu konudaki sunumunda, Batı dünyasında evlilik oranının azalmasına karşılık, birlikte yaşayan çiftlerin artması sonucunda, son 20 yılda bu konuda kanunlaştırma çalışmaları yapıldığını belirtmiştir. Ayrıca, Lind, bir çok kayıt çeşitleri⁵

⁴Eşcinsel evliliğe izin veren ülkeler Hollanda, Belçika, Kanada, Güney Africa, İspanya ve ABD'nin Massachusetts eyaletidir. Ayrıntılı bilgi için bkz: <http://www.nesl.edu/lawrev/vol38/3/11-Waaldijk-PDF.pdf>

⁵Tescilli birliktelik yani resmi nikah olmadan birlikte yaşama, bazı ülkelerde kanuni tescil sistemi ile hukuki olarak korunur. Bu tür birlikteliklere eşcinsel çiftlerin birliktelikleri de girmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz: http://english.justitie.nl/images/marriage_registered_tcm75-28560_tcm35-14167.pdf.

oluşturduğundan bahsederek, bu konudaki farklı kanuni düzenlemelere, bu düzenlemelerin gerekçelerine ve karşıt görüşlere sunumunda yer vermiştir. Lind, evlilikle bağdaştırılan kavramların yerini, birlikte yaşamayı da kapsayan geniş kavramların aldığını, örneğin, mal paylaşımı açısından (matrimonial property - evliliğe ait mülkiyet) teriminin, son yıllarda (partnership property - birliktelik mülkiyeti) olarak kullanıldığını belirtmiştir.

Toplantıda ayrıca, AB Komisyonu'nun yeni Nafaka Düzenlemesi, Brüksel II Düzenlemesi'nin revizyonu ile ilgili sunumlar da yapılmıştır. Bu sunumlarda, CEFL'in belirlemiş olduğu prensiplerle, yasa koyucunun tavrı karşılaştırılmıştır.

Sonuç olarak, AB Aile Hukukunda yeknesak kuralların (unification) konulmasının gerek olmadığı, uyumlaştırmanın (harmonization) başarılmasıyla Aile Hukukunun ideal biçimine kavuşacağı belirtilmiştir.

III. BOŞANMA ve NAFKA KONUSUNDA CEFL'in TAVSİYE NİTELİĞİNDEKİ AVRUPA AİLE HUKUKU PRENSİPLERİ

CEFL'in boşanma ve nafaka hukukuna ilişkin ilk Avrupa Aile Hukuku Prensipleri, Aralık 2004'te yayımlanmıştır. 10 maddeden oluşan boşanma hukuku prensibi ile, yine 10 madde olarak nafaka hukuku prensipleri oluşturulmuştur. (<http://www2.law.uu.nl/priv/cefl/Reports/Principles%20-%20English.pdf>).

Genel Gerekçe

Üye ülkelerin farklı olarak oluşan Aile hukukunu birleştirmek, Avrupa'da kişilerin serbest dolaşım hakkını kolaylaştırmak, eşlerin ve ortaklığın menfaatlerini dengeleme arzusu, cinsler arası eşitliğin fiilen sağlanması, çocuk menfaatlerinin dikkate alınması amacıyla, Avrupa Aile Hukuku Komisyonu aşağıdaki prensipleri tavsiye etmiştir:

Birinci Bölüm: Boşanma

I. Genel Hükümler

1.1 Boşanmanın geçerliliği

- (1) *Boşanmaya kanuni düzenleme izin verir.*
- (2) *Belirli süreli evlilik kabul edilemez (evliliğin süresi belirlenemez).*

1:2 Usul yargılaması ve yetkili makam

- (1) *Boşanma yargılanması kanun tarafından belirlenir.*
- (2) *Boşanma yetkili bir mahkeme veya idari makam tarafından yapılır.*

Tescilli birlikteliği düzenleyen ülkeler: Almanya için bakınız: <http://www.gesetze-im-internet.de/lpartg/>; İsviçre için bkz: <http://www.admin.ch/ch/d/sr/2/211.231.de.pdf>; İngiltere için bkz: <http://www.opsi.gov.uk/acts/acts2004/20040033.htm>. Fransa için bkz: <http://www.legifrance.gouv.fr/texteconsolide/AREBT.htm>; ayrıca Andora, Kolombiya, Hırvatistan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Finlandiya, Macaristan, İzlanda, İsrail, Lüksemburg, Yeni Zelanda, Norveç, Portekiz, Slovenya, İsveç de tescilli birlikteliklere izin vermişlerdir.

1:3 Boşanma Şekilleri

Kanunda anlaşmalı boşanma ve bir eşin rızası dışında boşanma (tek taraflı boşanma) düzenlenir.

II: Anlaşmalı boşanma

1:4 Karşılıklı anlaşma

(1) İki tarafın anlaşması ile boşanma oluşur. Fiili ayrılık süresi gerekmez.

(2) Eşler evliliğin sona ermesine ilişkin sonuçlarda hem fikir iseler bu takdirde anlaşmalı boşanma olabilir.

(3) Bu anlaşmalar ya eşlerin birlikte hazırladıkları bir protokol, veya birinin hazırladığına diğer eşin onay vermesi ile oluşan protokoldür.

1:5 Düşünme Süresi

(1) Eşlerin, boşanma yargılamasının başında on altı yaşın altında çocukları varsa ve onlar aşağıdaki 1:6 daki boşanmanın sonuçlarına ilişkin anlaşma yapmışlar ise, bu takdirde üç aylık düşünme süresi gereklidir. Şayet onlar boşanmanın tüm sonuçlarında anlaşamamışlarsa, altı aylık düşünme süresi geçerlidir.

(2) Eşlerin boşanma yargılamasının başında çocukları yoksa ve onlar aşağıdaki 1:6 daki boşanmanın sonuçlarına ilişkin (c) ve (d) maddelerinde uyuşmuşlarsa, bu takdirde düşünme süresi yoktur. Şayet onlar boşanmanın tüm sonuçlarında anlaşamamışlarsa, üç aylık düşünme süresi geçerlidir.

1:6 Anlaşmaların içeriği ve şekli

(1) eşler şu sonuçlar hakkında anlaşabilirler

(a) velayet hakları, gerekli olduğu takdirde oturma hakkı ve çocuk ile ilişki kurma

(b) gerekli olduğu takdirde çocuk nafakası

(c) malların paylaşımı yada paylaşılmaması

(d) boşanma sonrası nafaka

(2) Bu anlaşmaların yazılı şekilde yapılması gerekir.

1:7 Boşanmanın Sonuçları

(1) Yetkili makam her olayda prensip 1:6(a) ve (b) bendinde çocuklar için geçerli sonuçlara karar verir. Eşlerin bu konuda yaptıkları her türlü anlaşmayı, çocuğun yararına olduğu sürece onaylar.

(2) Yetkili makam 1:6 daki (c) ve (d) deki maddelerindeki anlaşmaların geçerliliğini onaylar.

(3) (c) ve (d) maddeleri konusunda eşler ya kısmen ya da tamamen bir anlaşma yapmamışlarsa, o takdirde yetkili makam bu sonuçlar hakkında karar verebilir.

III: Diğer eşin rızası olmaksızın boşanma

1:8 Fiili ayrılık nedeniyle

Eğer eşlerden biri **bir yıldan** fazla süredir filen ayrı yaşıyorsa o zaman boşanma gerçekleşebilir.

1:9 Eşler bir yıldan beri ayrı yaşamadıkları halde, yetkili makam, davalının ağır kusuru varsa, boşanmaya hükmedebilir.

1:10 Boşanmanın Sonuçları

(1) Gerekli olduğu takdirde yetkili makam aşağıdaki sonuçlara hükmedebilir:

(a) Velayet, oturma hakkının düzenlenmesi ve çocuk ile görüşme hakkı

(b) Çocuk nafakası

Eşler arasındaki her türlü anlaşma çocukların yararına olduğu sürece hakim tarafından dikkate alınır.

(2) Boşanma esnasında yada sonrasında yetkili makam evliliğin ekonomik(mali) sonuçlarına ilişkin karar verebilir. Bu konuda da eşlerin anlaşmasını göz önüne alır(öncelik verir).

İkinci Bölüm: Boşanma Sonrası Nafaka

I. Genel Hükümler

2:1 Nafaka ve boşanma arasındaki ilişki

Boşanan eşlerin nafaka hakkına ilişkin kurallar, boşanma şekline bağlıdır.

2:2 Kişisel sorumluluk

Aşağıdaki kurallar saklı kalmak üzere, her eş boşanma sonrası kendi geçiminden sorumludur.

II: Nafaka Talebinin Koşulları

2:3 Nafaka Koşulları :

Boşanma sonrası nafaka, nafaka alacaklısı eşin zaruri ihtiyaçlarını karşılayacak oranda ve yükümlü olan eşin de ödeme gücü oranında bu ihtiyaçlarını gidermesi amacını içerir.

2:4 Nafaka kararı :

Nafaka kararı verilirken aşağıdaki olgular dikkate alınmalıdır:

- eşlerin iş durumu, yaş ve sağlık durumu
- çocukların bakımı
- evlilik sürecindeki görev dağılımı
- evliliğin süresi
- evlilik esnasındaki yaşam ilişkileri
- yeni bir evlilik veya daimi yaşam ortaklığının varlığı

2:5 Nafaka ödeme şekilleri :

(1) Nafaka düzenli irat şeklinde, önceden ve belirli aralıklarla ödenir.

Şükran Sıpka

(2) Yetkili makam, eşlerden birinin yada her ikisinin talebi halinde somut olayın özelliklerini dikkate alarak toptan nafakaya hükmedebilir.

2:6 Nafaka yükümlüsü eşin olağanüstü zaruret hali:

Nafaka alacaklısı eşin davranışı nedeniyle, nafaka yükümlüsü eşin olağanüstü zaruret haline düşmesi durumunda yetkili makam nafakayı reddedebilir, sınırlayabilir veya sona erdirebilir.

III: Özel Durumlar

2:7 Birden fazla nafaka :

Yetkili makam kararında, nafaka yükümlüsü eşin ödeme gücü oranında, nafaka alacaklısı eşin ihtiyaçlarını giderecek nafakayı belirler. Bu nafakanın belirlenmesinde aşağıdaki durumlar dikkate alınır:

(a) Nafaka yükümlüsü eşin ergin olmayan çocuklarının nafaka taleplerine öncelik verir,

(b) Nafaka yükümlüsü eşin yeni eşine karşı olan nafaka yükümlülüğü de dikkate alınır.

2:8 Nafakanın süresi :

Yetkili makam nafakayı belirli bir zaman için sınırlayabilir. İstisnai olarak süresiz nafakaya da hükmedebilir.

2:9 Nafaka borcunun sona ermesi :

(1) Nafaka alacaklısı eş yeniden evlenir veya evlilik dışı bir beraberlik sürdürürse, nafaka sona erer.

(2) Eğer birinci bendeki yeni evlilik veya beraberlik sona ermişse, nafaka borcu yeniden doğmaz.

(3) Nafaka borcu nafaka alacaklısının veya borçlunun ölmesi ile ortadan kalkar.

2:10 Nafaka anlaşması :

(1) Eşler boşanma sonrası nafaka konusunda bir anlaşma yapabilirler. Bu anlaşma içinde eşler nafaka miktarını, kapsamını, ödeme süresini, yerine getirilmesini ve nafakanın sona ermesini düzenleyebilirler, ayrıca nafaka hakkından da vazgeçebilirler.

(2) Böyle bir anlaşmanın yazılı bir şekilde yapılması gerekir.

(3) Yetkili makam birinci fıkradaki düzenlemeleri dikkate almaksızın, bu anlaşmanın geçerliliğini kontrol eder.

SONUC:

CEFL, Avrupa Birliği'nde özellikle yabancı unsurlu evlilikler için sınırlar ötesi uyumlaştırma amacı gütmektedir. Milletlerarası Özel Hukuk alanında özellikle boşanma, nafaka, mal rejimleri, vasiyetname ve miras hukuku alanında tüm Avrupa ülkeleri için ortak düzenlemeler getirmeye çalışmaktadır.

CEFL'in bu çalışmaları ve prensip kararları sadece tavsiye niteliğinde olup henüz bağlayıcılığı yoktur.

Boşanma sebepleri konusunda, anlaşmalı boşanmanın ön plana çıkarılması, kusur ilkesinin kaldırılması, en az 1 yıllık fiili ayrılık halinde boşanmaya hükmedilmesi ve özellikle ergin olmayan ortak çocuklar varsa, eşlere 6 aylık bir düşünme süresinin tanınması önerilmektedir.

Boşanma yargılaması esnasında eşlerin ve çocukların hakim tarafından bizzat dinlenmesi gereği de dile getirilmektedir. Hatta bu durum, bazı Avrupa ülkelerinde en az 2 defa eşlerin hakim tarafından bizzat dinlenmeleri şeklinde gerçekleşmektedir.

Boşanma kararından önce eşlere verilecek olan düşünme süresi içinde, eşlerin boşanmanın sonuçları konusunda aydınlatılması ve bir mediationa tabi tutulması da tavsiye edilmektedir.

Avrupa devletlerinin çoğunda boşanma hukukunda yeni eğilim, anlaşmalı boşanmaya ağırlık verilmesidir. Ancak eşlerin mediatörler ya da başkaca uzmanlarca, aydınlatılıp bilgilendirilmesi ve bunun sonucunda, boşanmanın sonuçlarına ilişkin bir uzlaşmaya varılması gerekir. Bu prosedür bir yandan anlaşmalı boşanmada süreyi uzatabilir, ancak diğer yandan eşlerin belirli konularda tam olarak iradelerini ve anlaşmalarını sağlayacağından onları yargılama yükünden kurtarır.

Şu andaki uygulamada ülkelere göre farklı düşünme süreleri öngörülmüştür. Bazen anlaşmalı boşanma en az iki celse sürer ve eşler hakim tarafından dinlenir.(ör Belçika'da) Hollanda'da 6 aylık bir süre öngörülmüştür. Bu süre içinde boşanmanın sonuçları nüfus siciline kaydedilmez.

Boşanma davasının mutlaka avukatla sürdürülüp sürdürülemeyeceği de tartışılmaktadır. Avukat zorunluluğu genellikle, eşlerin, boşanmanın sonuçlarında anlaşamamış olması halinde aranmaktadır.

CEFL'in son toplantısında, evlilik dışı birlikte yaşayanlar ve eşcinsel çiftlerin birlikteliğinin evlilik olarak kabul edilmesine ilişkin bilimsel tartışmalar yapılmıştır. Bilindiği gibi, bazı ülkeler bu tür birliktelikleri evlilik olarak kabul ederken, bir kısmı ise sadece tescil edilmesini kabul etmişlerdir. Bu tartışmalar günümüz Türk toplumu ve Türk Hukuku için henüz tabu niteliğinde olup, uzun bir süre de bizde gündeme gelmesi beklenmeyen tartışmalardır.

Nihayet Avrupa Birliği'nde Aile Hukuku kurallarının uyumlaştırılması ile birlikte, eşlerin farklı devletlerde birbirinden farklı boşanma sonuçları elde etme çabaları

engellenmiş olacaktır. Bu sonuç, yabancı mahkeme kararlarının tanıma ve tenfizinde de büyük kolaylıklar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Woelki-Ferrand-Beilfuss-Jareborg-Lowe-Martiny-Pintens; **Principles of European Family Law Regarding Parental Responsibilities**, CEFL, Intersentia 16, Oxford 2007

Woelki-Boele, Katharina;
<http://www.utrechtlawreview.org/publish/articles/000012/article.pdf> (çevrimiçi, 05.06.2007)

<http://www2.law.uu.nl/priv/cefl> (çevrimiçi, 05.06.2007)

<http://www.nesl.edu/lawrev/vol38/3/11-Waaldijk-PDF.pdf> (çevrimiçi, 05.06.2007)

http://english.justitie.nl/images/marriage_registered_tcm75-28560_tcm35-14167.pdf. (çevrimiçi, 05.06.2007)

<http://www.gesetze-im-internet.de/lpartg/> (çevrimiçi,05.06.2007)

<http://www.admin.ch/ch/d/sr/2/211.231.de.pdf>; (çevrimiçi, 05.06.2007)

<http://www.opsi.gov.uk/acts/acts2004/20040033.htm>, (çevrimiçi, 05.06.2007)

<http://www2.law.uu.nl/priv/cefl/Reports/Principles%20-%20English.pdf> (çevrimiçi, 05.06.2007)